

СТАНОВИЩЕ

от проф. Борис Владимиров Велчев, д.ю.н., Софийски университет „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на научна степен 'доктор на науките'

в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.6 Право.

Докторска програма „Римско право“

Автор: проф. д-р Малина Новкиришка-Стоянова, Пловдивски университет

Тема: „PUBLICUM IUS“

1.Общо представяне на процедурата и дисертанта

Със заповед на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „PUBLICUM IUS“ за придобиване на научната степен „доктор на науките“ на Пловдивския университет в област на висше образование „3. Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „3.6 Право“. Автор на труда е проф. д-р Малина Новкиришка – Стоянова, катедра „Теория и история на държавата и правото“ на Юридически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от дисертанта комплект материали за участие в процедурата е в съответствие с чл.45 от Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и включва следното:

- Молба до ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за разкриване на процедура за защита на дисертационен труд
- Автобиография в европейски формат

- Копие от диплома за придобита докторска степен
- Протоколи от катедрени съвети за отделните етапи от процедурата преди защитата
- Дисертационен труд /отпечатан/
- Автореферат
- Списък на научните публикации по темата на дисертацията
- Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи.

Може да бъде направен изводът, че процедурата до защитата е протекла законосъобразно и няма допуснати нарушения.

2. Кратки биографични данни за дисертанта.

Професор Новкиришка е завършила езикова гимназия. Дипломира се е в Софийския университет, Юридически факултет, през 1986 година и е провела едногодишна специализация по римско поземлено право. През 1992 година е защитила докторска дисертация по римско право. От 1992 година и досега работи като съветник в отдел „Правен“ на Министерския съвет. От 1996 година преподава римско право в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Същата дисциплина преподава понастоящем и в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и в Нов Български университет.

В последно време проф. Новкиришка чете и изцяло нов курс по римско публично право.

Тя е преминала през множество специализации у нас и в чужбина.

Проф. Новкиришка е уважаван колега и се ползва с доверието на правната общност у нас.

3. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд запълва отдавнашна празнота в българската правна наука. Това е първото в българската наука цялостно монографично изследване на римското публично право. Макар, че по своето научно съдържание то

значително надхвърля изискванията към обикновен учебник, то може да се ползва и от студенти, изучаващи дисциплината „Римско публично право“.

3. Познаване на проблема

Авторът е безспорно най-авторитетният съвременен изследовател на римското право у нас – както публично, така и частно. Тя е утвърден преподавател по тези две дисциплини. Не мога да си представя друг български учен, който да познава проблемите на римското публично право на нейното ниво. Този мой извод е продиктуван както от съдържанието на представения за рецензия труд, така и от предходни публикации на проф. Новкиришка.

Всяка оценка на труда би била непълна, ако в нея не се посочи и отличното владение на латински език от страна на дисертанта, което ѝ е позволило не само ползването на изворите в оригинал, но и редица изводи, основани на собствени езикови анализи.

4. Методика на изследването

Използваните от дисертанта методи коректно и изчерпателно са посочени в автореферата. Най-общо те се свеждат до диалектическия /в неговото съвременно съдържание/, историческия и критично-аналитичния метод, както до типичните за науката на римското право правно-догматичен и сравнително-правен метод.

С оглед на поставената от автора основна задача – обобщаването на римското понятие за право и разграничение между публичното и частното право, изясняването на мястото на сакралното право, както и на функциите на жреците и магистратите, използването на тези методи е било напълно оправдано. Пунктоалността на научния анализ е на такова високо ниво, научните изводи са толкова убедително аргументирани, приносите – толкова явни, че позволяват само един основен извод – избраната от проф. Новкиришка методика на изследване е позволила създаването на труд с не просто видими, но и с безспорни научни достойнства.

Убедено мога да потвърдя, че амбициозните научни цели на проф. Новкиришка са били постигнати.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите.

Дисертационният труд е в обем от над 700 страници /без литературата/. За написването му са използвани над 1500 научни съчинения. В структурно отношение, той включва предговор, три глави и заключение. Главите са представени според систематиката, дадена от Улпиан и отразена в Дигестите. В предговора авторът отразява поставените пред труда научни цели и задачи, използваните методи и аргументира структурата на труда.

В първата глава са включени раздели, посветени на състоянието на науката за римското публично право, на критериите за подразделянето на римското право на публично и частно, на понятието, системата и структурата на публичното право.

Втората глава е посветена изцяло на източниците на римското публично право – юридически и неюридически.

Третата и най-обемна глава изяснява проблемите, свързани със сакралното право, ролята на жреческите колегии и на магистратите.

Заключението по убедителен начин аргументира съществуването на *ius gentium europaeum*, като подчертава историческата приемственост между европейското и старото римско право.

Езикът на дисертационния труд е прецизен от юридическа гледна точка, но същевременно богат и способен да предаде и емоционалността на проф. Новкиришка, когато пише за любимото си римско право. Стилът на работата е достоен за възхищение и от него личи както изключителната ерудиция на автора, така и огромния ѝ опит в писането, позволяващ и най-сложните правни и исторически конструкции да бъдат представени по достъпен и разбираем начин.

Представеният дисертационен труд чувствително надгражда последната монография на проф. Новкиришка – *De Iure Publicum*, издадена преди три години.

Убеден съм, че работата на проф. Новкиришка крие немалко научни приноси не само към правната наука, но и към науката за античната история. Само

един пример- убеден съм, че историците биха имали какво да прочетат в раздела, посветен на сакралното право. За съжаление, не съм подготвен да посоча и оценя чисто историческите ѝ приноси.

Изцяло споделям оценките на дисертанта за научните приноси на труда ѝ, посочени в автореферата. Искам да посоча едно обстоятелство, което е повлияло на проф. Новкиришка в тяхната оценка. Тя е оценила своите научни приноси с оглед на постиженията на световната романистична наука. Качествата на нейния труд изключват всякаква нескромност на този подход.

Ако дисертантът беше решила да представи списък на приносните си тези с оглед на постиженията на националната ни правна наука, този списък щеше да е свършено друг и много по-дълъг.

Впрочем, обстоятелството, че дисертационният труд е първото цялостно монографично изследване на въпросите на римското публично право в нашата правна литература, съвсем естествено придава качеството на принос на значително повече научни тези на проф. Новкиришка от посоченото в автореферата.

Само ограниченият обем на становището ме спира да посоча редица конкретни научни приноси. Техният брой наистина е впечатляващ и само още веднъж потвърждава извода за несъмнените научни достойнства на дисертационния труд на проф. Новкиришка. Такива открих дори в тясната си научна област, като бих искал само да посоча въпросите с наказателната отговорност на магистратите и правния режим на противодействието на корупцията /с.654-670/. Не мога да не отбележа, че в дисертационния си труд проф. Новкиришка отделя място и на наказателноправната проблематика, за интереса ѝ към която съдя и по едно нейно предходно съчинение, публикувано през 2008 г. – „De criminibus“.

Не мога, обаче, да не споделя едно свое лично разбиране, което се основава на прочитане на дисертационния труд – може би е дошло време не само да осмислим наследството на римското право като своеобразна основа на „правото на европейските народи“. Струва ми се, че в допълнение към това бихме могли и да разгледаме римското публично право, очертано в дисертационния труд, и като основа на едно ново виждане в българската правна наука за публичното

право изобщо. Трудът на проф. Новкиришка /с. 689-702/ според мен дава възможност да се открият в римското право корените и на редица институти на съвременното българско публично право, които могат да бъдат преосмислени в светлината на своя произход.

6. Преценка на публикациите и личния принос на дисертанта

Проф. Новкиришка има общо 44 научни публикации по темата на дисертацията, от които 7 са под печат. Въпросните публикации, които са безспорно авторско дело на проф. Новкиришка /включително нейните части от трудовете в съавторство/, не са обект на анализ в това становище. Не мога, обаче, да не посоча, че от тях личи огромната ерудиция на автора и дълбочината на научния й анализ.

7. Автореферат

Авторефератът отговаря на всички изисквания и вярно и точно отразява както съдържанието на дисертационния труд, така и основните приносни моменти в него. Обемът му е преодопределен от обема на представения за становище труд. В него няма нито излишна многословност, нито прекомерна лаконичност.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Дисертационният труд на проф. Новкиришка е публикуван и е станал достояние на юристите и студентите по право. Със сигурност той ще бъде полезен на онези от студентите, които изучават дисциплината „Римско публично право“. Бих си позволил само една препоръка към автора – да потърси начин този забележителен труд да бъде издаден и на чужди езици, тъй като повече от достойно би представил в чужбина най-доброто от българските правни изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на проф. Новкиришка съдържа оригинални научни приноси, които отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и съответния правилник на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Този труд позволява да бъдат открити изключителните познания на автора в областта на правото и по-специално – на римското право, както и задълбочените ѝ исторически познания. Научните приноси в труда са убедителни и безспорни. Признавам, че в академичната си кариера не съм виждал друга дисертация, която така убедително да предполага присъждането на научната степен „доктор на науките“. Това обяснява и отсъствието на критични бележки по съдържанието на дисертацията.

Посоченото дотук ми дава основание убедено да дам своята положителна оценка на представения за становище дисертационен труд на проф. д-р Малина Новкиришка и да предложа на почитаемото жури да ѝ присъди научната степен „доктор на науките“ в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право.

16.11. 2016 г.

Изготвил становището:

проф. Борис Велчев, д.ю.н.